

بنام خداوند جان و خرد

مرک مدرسه؟

گفتارهای انتقادی

در آموزش و پرورش ایران

- خسرو باقری
- شیوا دولت آبادی
- محسن رنانی
- حسن عشایری
- نعمت‌الله فاضلی
- مقصود فراستخواه
- زنده یاد محمد امین قانعی راد
- جعفر محمدی
- مرضی نظری

عنوان و نام پدیدآور : مرگ مدرسه؟: گفتارهای انتقادی در آموزش و پرورش ایران
 خسرو باقری ... [و دیگران]؛ ناظر علمی مرتضی نظری.
 مشخصات نشر : تهران: مشق شب، ۱۳۹۷.
 مشخصات ظاهری : ۲۴۸ ص: ۵/۱۴×۲۱/۵ س م.
 شابک : 978-600-8920-27-4
 وضعیت فهرست نویسی : فیپا
 یادداشت : نویسندگان به ترتیب حروف الفبا خسرو باقری، شیوا دولت آبادی، محسن زنانی، حسن عشایری، نعمت الله فاضلی، مقصود فراستخواه، محمدامین قانع‌راد، جعفر محمدی، مرتضی نظری.
 عنوان دیگر : گفتارهای انتقادی در آموزش و پرورش ایران
 موضوع : آموزش و پرورش -- ایران -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
 موضوع : Education-- Iran-- Addresses, essays, lectures
 موضوع : آموزش و پرورش -- ایران -- آینده‌نگری
 موضوع : Education-- Iran-- Forecasting
 موضوع : آموزش و پرورش -- ایران -- هدف‌ها و نقش‌ها
 موضوع : Education -- Aims and objectives -- Iran
 شناسه افزوده : نظری، مرتضی، ۱۳۵۸ -
 رده بندی کنگره : ۹۱۳۹۷ الف LA۱۳۵۱
 رده بندی دیویی : ۳۷۰/۹۵۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۴۵۵۱۷۰

ناشر: انتشارات مشق شب

نام کتاب: مرگ مدرسه؟

(گفتارهای انتقادی در آموزش و پرورش)

ناظر علمی: مرتضی نظری

نویسندگان به ترتیب حروف الفبا: خسرو باقری، شیوا دولت آبادی، محسن زنانی،

حسن عشایری، نعمت الله فاضلی، مقصود فراستخواه، محمدامین قانع‌راد،

جعفر محمدی، مرتضی نظری

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول / ۹۷

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۹۲۰-۲۷-۴

نشانی: تهران، خیابان انقلاب، ابتدای خیابان قدس، ساختمان آنا تول فرانس (شماره ۳) واحد ۱۱

تلفن تماس: ۱۷ - ۶۶۹۶۲۵۱۶ - ۶۶۴۸۸۸۲۰ نامبر: ۲۰

www.mashgheshabpub.ir

حق چاپ محفوظ و مخصوص ناشر می‌باشد.

فهرست مطالب

۷.....	مقدمه
۱۱.....	خسرو باقری
۱۳.....	سهم آموزش و پرورش در تعبیر رویای تمدن اسلامی
۲۷.....	تربیت شهروند عقلانی، چگونه؟
۴۵.....	محسن رنایی
۴۷.....	کودکی و توسعه در ایران
۶۵.....	غفلت از آموزش و پرورش یعنی غفلت از توسعه
۷۷.....	نعمت الله فاضلی
۷۹.....	انشا و معلمی
۱۰۷.....	مدرسه به مثابه میدان معنا
۱۴۳.....	مقصود فراستخواه
۱۴۵.....	آموزش و پرورش و خلیقات ایرانی
۱۵۷.....	جعفر محمدی
۱۵۹.....	«قتل کودکی» در نظام آموزشی ایران
۱۶۵.....	نظام آموزشی ایران به همین مضحکی است!
۱۷۵.....	تنها راه اصلاح ایران در ۳۰ سال آینده

- مرتضی نظری ۱۸۱
- چیستی تفکراتنقادی در آموزش و پرورش ۱۸۳
- بیست تغییر ضروری در آموزش و پرورش ۱۹۱
- شش پرهیز ضروری در برخورد با پدیده‌های نو ۲۰۱
- مدارس ما؛ پاسخ‌های کهنه به پرسش‌های نو ۲۰۵
- زنده‌یاد محمدامین قانعی راد ۲۲۱
- در نظام آموزشی کنونی، «اکنون کودک» بی‌ارزش می‌شود ۲۲۳
- میزگرد (حسن عشایری، شیوا دولت‌آبادی، مرتضی نظری، جعفر محمدی) ۲۲۹

مقدمه

به نام خداوند جان و خرد

در باب نقش تأثیر و سهم آموزش و پرورش در توسعه یافتگی کشور، در سال‌های اخیر تحرک گفتمانی خوبی را شاهد هستیم. در این میان، نقش آفرینان این تحرک گفتمانی، از خانواده آموزش و پرورش و فرهنگیان فراتر رفته و دانش، اندیشه و قلم صاحب‌نظرانی از حوزه‌های اقتصادی، جامعه‌شناسی، علوم سیاسی و حتی حوزه‌های صنعت، محیط‌زیست و مدیریت را به خود معطوف ساخته است.

ورود اقتصاددانان و صاحب‌نظران حوزه‌های علوم اجتماعی، اقتصاد و فناوری به عرصه آموزش و پرورش برای شکل‌گیری و تکوین گفتمانی ملی با نقش پررنگ آموزش و پرورش، بسیار ارزشمند است. برای آنکه مجموعه این گفتمان‌ها و تحرک‌های نظری در حوزه نظام آموزشی و مسائل آن، به یک صورت‌بندی و شاکله منسجمی برسد، با مشورت و کمک اساتید و دوستان دانشگاهی و فرهنگی، بر آن شدم تا این دیدگاه‌ها و دست‌نوشته‌ها را به تدریج تحت عنوان «مرگ مدرسه؟» سامان دهم. هم‌اینک جلد نخست این کتاب پیش روی مخاطبان است. رویکرد چیره‌برمحتوای این کتاب، نگاه انتقادی به مسائل آموزش و پرورش کشور از منظر توسعه است.

در این کتاب، پانزده مقاله و یک میزگرد از هشت نویسنده که طی سال‌های اخیر در حوزه نظام آموزش و پرورش و توسعه، دست‌ورزی اندیشه‌ای داشته‌اند، گردآوری شده تا خوانندگان مسئله‌های آموزش و پرورش را از منظر جامعه‌شناس، اقتصاددان، مدیر ارشد رسانه‌ای و روان‌شناس با هم ببینند.

این کتاب می‌تواند سرآغازی برای صورت‌بندی منطقی و انتظام‌بخشی به گفتارها و نوشتارهای انتقادی به آموزش و پرورش باشد تا هم نویسندگان و علاقه‌مندان را از نگاه‌های انتقادی بهره‌مند سازد و هم در عین حال کاستی‌ها و مزیت‌های گفتارها در این هم‌کناری، روشن و تکمیل شود.

در این مسیر، از همراهی و همکاری نویسندگان زیر صمیمانه سپاسگزاری می‌کنم؛
(به ترتیب حروف الفبا):

خسرو باقری، دکتری فلسفه تعلیم و تربیت از دانشگاه نیوساوت و یلز استرالیا، عضو هیئت علمی دانشگاه تهران

شیوا دولت‌آبادی، دکترای روان‌شناسی، استاد بازنشسته دانشگاه علامه طباطبایی
محسن رنایی، دکترای اقتصاد، عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان

حسن عشایری، دکتری عصب‌شناسی از دانشگاه فرایبورگ آلمان، عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران

نعمت‌الله فاضلی، دکترای انسان‌شناسی و مطالعات فرهنگی، استاد دانشگاه و عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مقصود فراستخواه، دکترای تخصصی برنامه‌ریزی توسعه، عضو هیئت علمی دانشگاه

وزنده‌یاد محمدامین قانع‌راد، چهره درخشان جامعه‌شناسی

اکنون در ایستگاه اول توسعه هستیم و این کتاب به اینجا ختم نمی‌شود و بنا بر آن است تا در مجلدهای بعدی «مرگ مدرسه؟»، نقدها و یادداشت‌های دیگر منتقدان

آموزش و پرورش را پیرامون مسئله‌های اساسی آموزش و پرورش گرد هم آوریم و این مسیر روشنگری را ادامه دهیم.

در پایان بر خود فرض می‌دانم از تلاش باورمندانه دوستان و همراهان عزیزم، جعفر محمدی مدیرمسئول سایت عصر ایران، رضا هوشمند مدیرانتشارات مشق شب و کانون خرد و توسعه ایرانیان (کافه خرد) که در پدیداری این کتاب نقش به‌سزایی داشتند، قدردانی کنم، که اگر همکاری این سه مجموعه نبود، این کتاب منتشر نمی‌شد. همچنین از دوستان و همراهان عزیز خود، زهرا رشوند، آیدین علی‌بیگی، رضا احمدی و حجت عزیزی که در زمینه آماده‌سازی، ویرایش، طراحی و صفحه‌آرایی این اثر تلاش کردند، تشکر می‌کنم.

و مانند همیشه از بانوی گرامی ام، مریم وکیلی‌زاده که سال‌ها از ثمره معنوی و تلاش خیرخواهانه‌اش برای توان‌افزایی کودکان با نیازهای ویژه (استثنائی) بهره‌مندم و با شکیبایی، شوق گام نهادن در این مسیر را در من زنده نگه داشته، سپاسگزارم.

مرتضی نظری

دی ۱۳۹۷